

***PÕLLUMAJANDUS
JA MAAELU ARENG***

Ülevaade 2004/2005

Tallinn 2005

Koostaja Ants Laansalu

Toimetaja Ülo Kalm

© Põllumajandusministeerium 2005

Sisukord

Eessõna	5
1. Ülevaade toidusektori osatähtsusest riigi majanduses	7
2. Põllumajandussaaduste tootmine, kalapüük, töötlemine, turg ja kaubandus	11
2.1. Piimaturg, tootmine, töötlemine	11
2.2. Liha tootmine, töötlemine, turg	20
2.3. Teravilja tootmine, töötlemine ja turg	31
2.4. Puu- ja köögivilja tootmine, töötlemine, turg	41
2.5. Tehniliste kultuuride ja mahepõllumajanduse toodete tootmine, turg	42
2.6. Alkoholi tootmine ja turg	44
2.7. Kalapüük, töötlemine, turg	47
2.8. Üldine kaubandus (toidukaupade turg)	55
Toidukaupade hinnad	61
Jaekaubanduse olukord	62
3. Põllumajanduspoliitika	64
3.1. Liitumisjärgsed muutused majanduskeskkonnas	64
3.2. Riigiabi	66
- Siseriiklikud toetused	66
- Ühise põllumajanduspoliitika toetused	67
- Maaelu arengukava toetused	69
- SAPARD-i rakendamise tulemused	70
- RAK-i toetused	72
3.3. Osalemine EL-i otsustusprotsessis	77
4. Põllumajanduse ja toiduainetööstuse majanduslik olukord	84
4.1. Põllumajandussektori tulude areng 2004. aastal (<i>EAA alusel</i>)	84
4.2. Põllumajandusettevõtete majandusliku jätkusuutlikkuse hinnang (<i>FADN alusel</i>)	87
4.3. Toiduainetööstuse struktuur ja konkurentsivõime	90

5. Maaelu areng ja põllumajanduskeskkond	98
5.1. Maaettevõtluse lühiülevaade	98
5.2. Maaturism	103
5.3. Maapiirkonna elanike omaalgatus	106
5.4. Erametsandus	108
5.5. Vesiviljelus	113
5.6. Põllumajanduskeskkond	116
5.7. Maaparandus ja maakasutus	119
6. Põllumajandusharidus ja -teadus, nõustamine	122
6.1. Põllumajanduslik haridus	122
6.2. Põllumajanduslik teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon	123
6.3. Nõuandetegevus	126
6.4. Põllumajandusmuuseumide tegevus	127
7. Toiduohutus ja -kvaliteet	129
7.1. Veterinaartegevus	129
Toidukontroll	132
Põllumajandusloomade aretus ja geneetiliste ressursside säilitamine	133
Turukorralduse järelevalve	134
7.2. Taimetodangu kvaliteedi järelevalve	137
8. PRIA tegevusest	142
9. Kommunikatsioon	146
9.1. Kommunikatsioon ja maaelu maine	146
9.2. Kommunikatsioon ja teavitamine	151
10. Õigusloome	154
11. Põllumajandusministeeriumi valitsemisala eelarve 2003/2004	158

Hea aastaraamatu lugeja,

Möödunud aasta oli Eesti jaoks mitmeti eriline ja tähendusrikas. Liitumine Euroopa Liiduga avaldas ulatuslikku mõju just põllumajandussektorile. Me suutsime õigeaegselt toime tulla Eesti õigusaktide ühtlustamisega Euroopa Liidu (EL-i) õigusaktidega ning liidu põllumajanduse ja maaelu poliitika, samuti turukorralduse meetmete rakendamisega. Põllumajanduse Registreite ja Informatsiooni Amet (PRIA) maksis eelmisel aastal välja põllumajanduse, maapiirkondades majandustegevuse mitmekesistamise, toiduainetööstuse moderniseerimise ja kalanduse toetusi kokku 1,8 miljardit krooni. Sellest 1,3 miljardit oli pärit EL-i eelarvest. Vaatamata igasugustele kahtlustele said põllumajandustootjad oma raha õigeaegselt kätte ja meie tõendasime oma haldus-suutlikkust.

Struktuuritoetused võeti kiiresti kasutusele ja SAPARD-i toetused kasutati maksimaalselt ära. Möödunud aastat saab pidada ka SAPARD programmile joone alla tõmbamise aastaks. SAPARD-i investeeringutoetuste jagamisega alustasime juba neli aastat tagasi ja neid toetusi maksti Eesti ettevõtjatele välja miljard krooni.

Pärast liitumist EL-iga on Eesti Riikliku Arengukava investeeringutoetuse abil saanud paljud Eesti põllumehed endale uued kaasaegsed traktorid või uued piima ja piimatoodete käitlemise seadmed. Külaarengu meede on edendanud ja edendab kindlasti ka edaspidi meie külade arengut. Küladesse kerkivad uued seltsimajad, kultuurimajad ja spordisaalid. Kõik selleks, et meie maaelu elavneks.

Suures osas tänu EL-i toetusele töötab nii Eesti kui ka kogu Baltikumi jaoks ainulaadne Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehase. Tehase rajamine oli üks EL-i poolt nõutud loomatauditõrjeks rakendatavatest meetmetest, mille eesmärgiks on ära hoida ja vältida loomade nakkushaiguste levikut ning kaitsta inimest loomade kaudu levivate haiguste eest. Loomatauditõrje meetmete rakendamine ohtlike loomsete jäätmete põletamisega spetsiaalses tehases

võimaldab ka Eesti põllumeestel ja töötajatel vabalt kaubelda oma toodetega EL-i ühisturul. Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehase ehitamine oli loomsete toidukaupade vaba liikumise üks põhilisi eeldusi ja tingimusi.

Kuigi paljud meie eesmärgid on seotud EL-i standarditega, on samas äärmiselt oluline hoida just meie rahvusele iseloomulikku. Põllumajandusministeeriumi üheks tegevusvaldkonnaks on "Riigi eelarvestrateegias 2005-2008" maaelu, põllumajanduse ja toiduainetööstuse valdkond, mille raames on eesmärgiks seatud tagada Eesti põllumajandus- ja toidusektori jätkusuutlikkus. Meetmetena on ette nähtud Eesti toiduainete konkurentsivõime tõstmine ning sise- ja välistarbija Eesti toodetega rahulolu tagamine. Toiduainetööstus on üks olulisemaid töötleva tööstuse sektoreid. Eestis, ning selle konkurentsivõime tõstmise ning arengu toetamiseks on põllumajandusministeerium algaatanud projekti "Eesti Toit".

Eesmärk on tõsta Eesti toodete konkurentsivõimet ja kasvatada suurema lisandväärtusega toodete turuosa. Teiseks püüame suurendada nii kodumaise kui välistarbija teadlikkust ja rahulolu kohaliku toidu suhtes.

Tootearenduse seisukohalt vaadatuna on Eesti oma näitajate poolest endisest sotsialistlikest riikidest üks edukamaid. Erinevaid tooteid on palju ning sortiment avardub pidevalt. Selliste toodetega, nagu leib-sai või siis piimatooted, oleme võrreldavad suurte maade – Inglismaa ja Prantsusmaaga, kus supermarketite letid pole neis tooterühmades sugugi pikemad.

ESTER TUIKSOO
põllumajandusminister